

KVĚTY

A KOŘENY

STÁTNÍMU DIVADLU
V OSTRAVĚ.

7765 Firenze Ave
Los Angeles 46, Calif USA
23 Feb 1959

The State Theatre
Ostrava
Drazí kolegové,
Dear Colleagues;

I am indeed deeply grateful for your invitation to attend the opening of my play. From the time the decision was made by you to put it into your repertory, being with you repertoáru, přál jsem si toužebně být v tu dobu s Vámi. Ale jak se nyní at this time has been one of my fondest hopes. As of now, it ukazuje, nebude to možné.

seems I will not be able to realize it.

Okolnost, že nemohu přijet 18. dubna tr., je způsobena překážkami, které však budou později překonány. Mám v plánu být v Evropě letos v létě caused by obstacles which will be overcome later. It is my a v té době si dovolím přijmout Vaše pozvání.

I present plan to be in Europe this summer, at which time I Doufám, že Květy a kořeny přinesou poučení i radost nejen Vám, kteří will take advantage of your invitation, je vytváříte, nýbrž i divákům; to necht' Vás povzbudí ve Vaší práci.

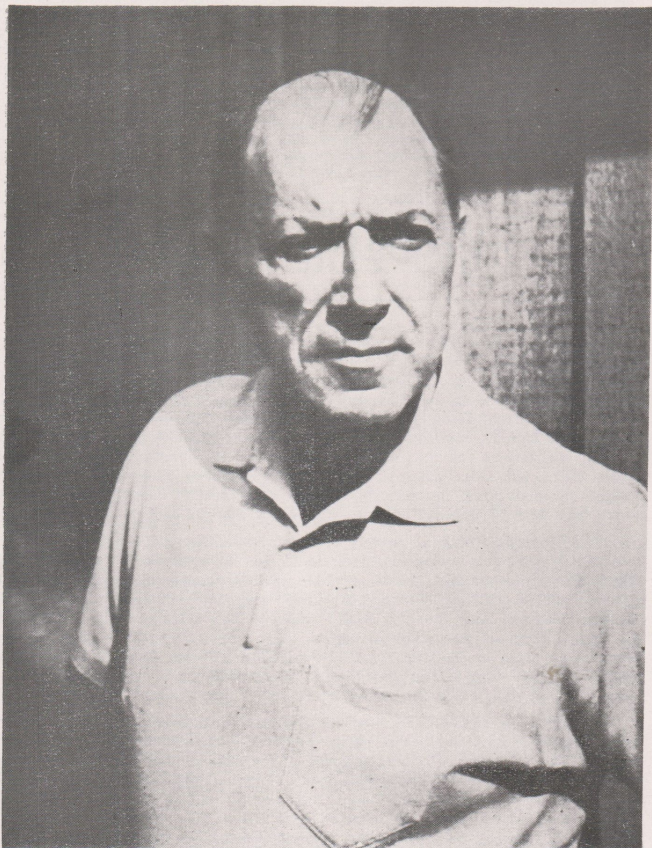
I hope "The Blossom and the Root" will bring Do té doby, než se uvidíme, přijmete má největší přání k Vašemu meaning and enjoyment both to you who produce it, and to the úspěchu.

audience which will inspire you.

Váš upřímný a vděčný

Until we meet, my very best wishes for your success.

Lester Katz

Narodil se před čtyřiapadesáti lety v New Yorku v početné dělnické rodině, kterou pomáhal od svých patnácti let žít. Zprvu pracoval jako nekvalifikovaný dělník. Později se dostal k malému poloprofesionálnímu divadlu jako vrátný a uvaděč. Za několik měsíců byl již pomocným režisérem a epizodistou. Když o rok později, r. 1923, uvedl Max Reinhardt ve Spojených státech »Zázraks, pracoval Cole na tomto představení jako asistent režie. Koncem dvacátých let působil již jako herec, režisér a šéf činohry. V té době napsal své první hry, které vzbudily pozornost hollywoodských filmových producentů. Rokem 1932 začíná jeho dlouholetá spolupráce s filmem, pro který napsal v následujících patnácti letech více než pětáctičet filmových scénářů.

Lester Cole se proslavil nejen jako talentovaný filmový scenárista, nýbrž

LESTER COLE

i svou práci při organizování a vybudování silného Svazu filmových spisovatelů, v němž pracoval po řadu let (r. 1945 byl dokonce zvolen jeho předsedou). Pro svou odborářskou a vůbec pokrokovou politickou činnost se stal jedním z »hollywoodských deseti«, na které americký kongres vztáhl ruku při vypuknutí studené války. Oněch deset, postavených roku 1947 před »proslulý« Výbor pro neamerickou činnost, mělo být usvědčeno z komunistického a neamerického vlivu na film. Na veřejné inkvizici, která se konala ve Washingtonu, nedali se však Lester Cole a jeho druzi zastrašit hrozbami svých soudců. Proto byli veřejně prohlášeni za »podvratné, neamerické živly« a odsouzeni k vězení. Z rozhodnutí Svazu filmových producentů byli tyto spisovatele dáni na černou listinu.

Před Lesterem Colem se zavřely r. 1947 brány ateliérů. Po propuštění z vězení musil vykonávat jakoukoli práci, která se mu naskytla — pracoval jako číšník, kuchař, prodáváč, nádeník... Ale ani tehdy nepřestal umělecky tvořit. Všechn svůj volný čas věnoval pokrokové organizaci v New Yorku, tzv. Vědecké a umělecké radě, pro níž psal i režioval hry a revue. Díky němu našli zde uplatnění mnozí perzekvovaní umělci, kteří byli stejně jako Cole odhodláni pracovat ve svém oboru i za nejtěžších podmínek. V této svizelné době napsal Lester Cole dvě hry: jednou z nich jsou právě »Květy a kořeny« — druhá, napsaná ve spolupráci s Alanem Maxem a nazvaná »Putifarávův dům«, hraje se v NDR.

Roku 1956 se Lester Cole vrátil do Hollywoodu, kde se začala jevit příznivější situace. Filmoví producenti začali nepřijemně pociťovat nedostatek dobrých scénářů. Vždyť ti, kteří v minulosti patřili k tvůrcům nejúspěšnějších filmů, byli téměř již deset let na černé listině. Proto hollywoodští magnáti požádali tyto spisovatele znovu o spolupráci. Lester Cole a jeho druzi začali psát, ovšem tajně a pod cizími jmény. Toto tajemství se však nedalo dlouho udržet. Neboť jak vysvětlit to, že autoři některých filmů, počtených doma i za hranicemi, pro udělené ceny se nedostavili? Situace se stala natolik tragikomickou, že hollywoodská Filmová akademie umění a věd musila před nedávnem odvolat své nařízení, podle

něhož bylo zakázáno udělit cenu filmu od autora, který byl na černé listině. To je pouze jeden z četných paradoxů, které dnes existují ve Spojených státech.

Když jsme se zeptali Lestera Cola, jak dlouhé trvání může mít černá listina za takových podmínek, odpověděl:

»Černá listina je výplodem studené války. Ochromovala naši zem — ohrožovala nejen umělce, nýbrž i vědce, učitele a průmyslové dělníky. Tito lidé, vyštvaní od svého povolání do bezejmenné tmy, s rostoucími nadějami na mír se opět vynořují, aby čestně a důstojně pracovali a tvořili. Dosáhnou nového uznání nejen jako umělci, nýbrž i jako odhodlaní bojovníci za svět bratrské a mírové spolupráce. Jedoho dne — doufejme, že brzy — budou uznáváni a ctěni jako lidé, kteří postavili do služeb míru své umění a vědomosti, jakkoli velké či malé.«

PŘED SOUDEM

30. říjen 1947 byl posledním dnem přelíčení se známými hollywoodskými spisovateli, obžalovanými z podvratné a neamerické činnosti. Na tento den připadl výslech Lestera Cola — »jednoho z neplodnějších z cechu filmových spisovatelů, jak o něm prohlásil předseda Výboru pro neamerickou činnost Thomas. Mnoho se hovořilo o Colově filmu »Nikdo nesunikne«, který odhaloval nacistické zvržená, páchaná na lidech. Cole prošel »zřimáčkou« výboru za šest a půl minuty. Otázky vylétaly jako prskávky — odpovědi byly obezřetné. Také Lester Cole měl připraveno prohlášení, které Thomas slovo od slova zkoumal a nazval je »dalším jasným případem: nactiurhání«. První otázka zněla, je-li Cole členem Svazu filmových spisovatelů. Jako ostatní neměl ani Cole pro výbor prostá »ano« či »ne« — chtěl odpovídat podle svého.

Thomas: Ne, ne, ne, ne, ne!

Cole: Slyším vás, pane Thomasi, slyším vás.

Thomas: Uslýšíte něco víc... Je to velmi jednoduchá otázka.

Cole: To, co chci říci, je velmi jednoduchá odpověď.

Thomas: Dobrá, ale odpovězte »ano« nebo »ne«!

Cole: Nemí třeba, aby to bylo zrovna tak jednoduché.

Po výslechu byla podána zpráva o »zjištěních« ohledně Lestera Cola, obsahující všechny možné klepy z časopisu Hollywoodský zpravodaj. Nakonec mělo být přečteno veřejně Colovo prohlášení, jehož četbu však Thomas »vyloučil«. Z tohoto prohlášení vyjmáme úvod a závěr:

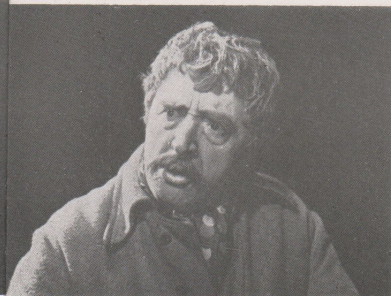
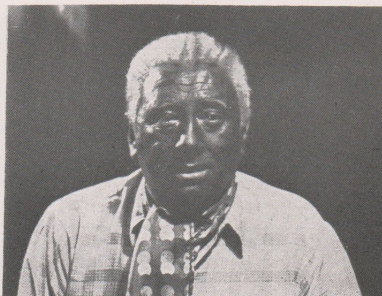
Lester Cole:

Na počátku chci říci, že jsem loyální Američan, který stojí za ústavou své země, který se nepřimlouvá za násilí, ani není agentem cizí mocnosti.

Tento výbor je rozhodnut šířit strach pomocí černé listiny, zastrašit vedení, zničit demokratické svazy a odborové organizace vměšováním se do jejich vnitřních záležitostí a jejich zničením vnést chaos a rozkol do průmyslového odvětví, které se snaží své problémy řešit pouze demokratickým způsobem. Tento výbor vypověděl studenou válku demokracii. Jsem přesvědčen, že filmoví pracovníci jim nenechají volné pole.

• • •

Údálostí ve Washingtonu ve dnech 20.—30. října 1947 (podrobně popsané v knize Gordona Kahna »Hollywood před soudem«) znovu odhalily v pronikavém světle rub americké »demokracie«.

HOVOŘÍME S REŽISÉREM

Redakce programového listu požádala režiséra Colovy hry Radima Kovala, aby diváký seznámil se svými inscenačními záměry, pokud se týkají myšlenkového obsahu a ideového smyslu »Květu a kořenů«. Zaznamenali jsme pro vás ve stručnosti jeho odpověď:

Námětem Colovy hry je zachycení boje za osvobození černých otroků na přeběhu jedné z plantážnických rodin Virginie. Na tomto základě se rozvíjí bohatý děj s mnoha společenskými a osobními osudy, které jsou plny hlubokých myšlenkových a dramatických konfliktů. Staré a nové v této společnosti je výrazně postaveno proti sobě. Přestože hra pravdivě odráží situaci na Jihu Spojených států před sto lety, historická věrnost přerůstá do žhavých problémů současné Ameriky — bez jakékoli svěvolné aktualizace. V naprosté shodě s autorem jde nám v inscenaci »Květu a kořenů« o to, abychom na historické analogii odhalili vážné problémy dnešních Spojených států. Ústřední myšlenku hry vidíme v boji o člověka — o jeho zdravé jádro a především o jeho budoucnost. Tento boj je jak ve hře, tak v současných podmínkách USA velmi složitý, plný osobních tragédií. Sám proces vývoje hrdiny hry není snadný a jednoznačný: mladý intelektuál Clayton je svými kofeny, svým původem spjat s prostředím plantážnické rodiny — je spoután řetězem předsudků. Jeho cesta za poznáním pravdy, která posledním obrazem hry nekončí, je o to těžší, že se dostává do konfliktu s nejbližšími lidmi. Třebaže v centru hry stojí postava bělocha, hlavní dramatický konflikt vyrůstá ze vztahu všech jednajících postav k tzv. černošské otázce. Z celé hry zní vášnivý protest proti rasové diskriminaci — myšlenka živá dnes stejně jako před sto lety. Současně je hra i oslavou statečných bojovníků za svobodu, ztělesněných především v lékaři Bartlettovi, v jehož postavě cítíme velkou část osudu samotného autora.

PÍŠEME AUTOROVÍ

S Lesterem Colem jsme v písemném styku od chvíle, kdy jsme zařadili »Květy a kořeny« do repertoáru. Když nám v posledním dopise oznámil, že se nemůže zúčastnit jejich světové premiéry v Ostravě — umělecký kolektiv, pracující na hře, poslal mu počátkem dubna tento dopis:

Vážený pane!

Nevíme, kdy dostanete tento náš dopis. Možná, že v době, kdy již bude po premiéře »Květu a kořenů«. Citíme však potřebu pozdravit Vás právě v období nejintenzivnější práce na Vaší hře. Věříme, že již historie jejího bytí, spojená se známou nám historií Vašeho ušlechtilého života a s osudem umělce-bojovníka, vzbujuje naše upřímné sympatie a zavazuje nás, abychom podle svých nejlepších schopností sdělili našim divákům krásnou myšlenku Vaší hry.

Práce je velmi radostná, a proto všichni dvojnásob litujeme, že nemůžete být s námi. Vaše zkušenosti a rady by jistě naši inscenaci i hře samé prospěly. Myslíme na Vás, budeme myslet v den premiéry ještě vroucněji a přejeme Vám: »Zlomte vaz!« Budete jistě v myšlenkách s námi dne 18. dubna v devatenáct hodin středoevropského času.

Hoďte zdaru v další umělecké práci a na shledanou v Československu — na ostravském jevišti i v soukromí!

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ

Světová premiéra 18. dubna 1959 v divadle Zdeňka Nejedlého

LESTER COLE

KVĚTY A KOŘENY

Hra o 5 obrazech

Přeložila Miroslava Gregorová

Režisér: Radim Koval

Hudební spolupráce: Jan Tomsíček

Výtvarník: Ladislav Vychodil,

laureát státní ceny j. h.

Spirituály zpívá: Karel Průša

Dr. Roger Bartlett	Miloslav Holub, nositel vyznamenání »Za vynikající práci«
Kateřina, jeho neteř	Ljuba Benešová
Karolina Tarringtonová	Táňa Hodanová, zasloužilá umělkyně
Esmond	Přemysl Matoušek
Gerald	Tarringtonové, její synové Jiří Adamra
Clayton	Bořivoj Navrátil
Henry, sluha	Jan Matýšek
Ada, jeho žena	Jindra Froňková
Will Saunders, dělník	František Benoni
Revercomb, plantážník	Miroslav Olejníček

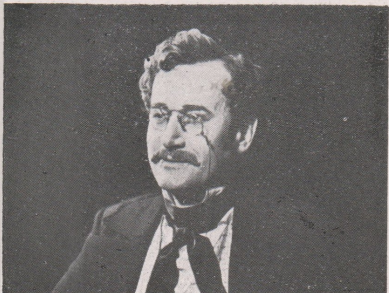
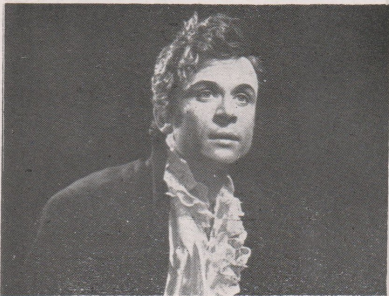
Odehrává se nedaleko univerzitního města ve Virginii —
v letech 1854—1857

Inspicent: Miloš Kožušník

Text sleduje: Míla Stará

Hlavní přestávka po 2. obraze

Za svého pobytu ve Spojených státech jsem poznala nejrůznější lidi nejrůznějších povolání. Ráda bych vám pověděla alespoň o třech setkáních, která jsou svým způsobem typická a příznačná pro dnešní poměry v USA.

K prvnímu setkání došlo za mě cesty do Washingtonu — ve vlaku. Sedadlo vedle mne zůstalo náhodou volné. Po nějaké době mě oslovila paní, sedící opodál vedle černocha: »Dovolíte, abych si k vám přisedla?« Byla to starší, dobře oblečená žena. Brzy mi o sobě začala vyprávět: byla vdovou po řediteli banky a žila na jihu Spojených států. Byla velice sdílná. Když probrala nejrůznější náměty, znovu se vrátila k poměrům v jižních státech. Podívala se na svého bývalého souseda, zaujatého četbou knihy, a řekla: »A pak je u nás svízelný černošský problém... však mi rozumíte.« »Svízelný? A proč?«, zeptala jsem se. »Vždyť jsem

BYLA JSEM V USA

viděla v New Yorku mnoho černochů — nejen ve známé černošské čtvrti Harlemu, nýbrž i na universitách, v knihovnách, divadlech, prostě všude. Paní mou otázku nechápala: »Jste asi ze severních států. Jinak byste věděla, má drahá, že s nimi se prostě nedá žít.« Řekla jsem jí, že jsem přijela z Evropy na návštěvu. Paní se zaradovala: »To jsem ráda, že jsem si vedle vás sedla. Když pomyslím, že bych měla sedět celou cestu vedle toho černocha... A odkud vlastně jste?« »Z Československa.« Moje sousedka ze sebe vydala jen jakéś slabé »óóó« a pak docela umkla. Chvilku si mne zděšeně prohlížela a nakonec... raději si šla sednout k černochovi!

Druhá má příhoda se týkala právě toho »svízelného problému«, který mají sousedce z vlaku nedopřával klidu. Ve Washingtonu jsem se šla podívat do Národní galerie. Pomalu jsem procházela jednotlivými sály a prohlížela si díla slavných mistrů. Po dlouhé době přistoupil ke mně černý hlídač: »Promiňte, rád bych se vás na něco zeptal. Vidím vás zde poprvé, ale takový zájem o obrazy má u nás málokdo.« Usmála jsem se: »Jsem tu opravdu poprvé. Jsem totiž vůbec poprvé ve Spojených státech.« Dozorce se podívil: »A odkud jste?« — »Z Evropy, z Československa.« Můj nový známý se zaradoval: »Proto, teď už tomu rozumím. Víte, já jsem z Chicaga a tam žije spousta vašich krajanů. Ti, které znám, jsou většinou členy nějakých uměleckých a kdoví jakých kroužků. Vaše země mě vždycky moc zajímala a rád bych se k vám jednou podíval. Myslite, že by to bylo možné? Že bych měl takové štěstí?«

Třetí setkání bylo stejné nahodilě jako předešlá. Náhodou jsem se dověděla, že v největší newyorské knihovně, na Fifth Avenue, je výstavka dětských knih. Seznámila jsem se s knihovnicí, která mi přinesla mnoho folkloristických knih a černošských povídek. A jak jsem se tak probírala americkou literaturou pro děti, přistoupila ke mně jakási žena. Byla to černošská učitelka, která přivedla žáky dvou tříd, aby se podívali na knižní novinky a mohli celé dopoledne čist — odměnou za dobrou práci ve škole. Učitelka věděla o beletrii mnoho — o Československu nic. Ale měla zájem a ptala se na mnoho věcí, ptala se a srovnávala. Mé informace přijala s nadšením a pak se zajímala, máme-li u nás Svaz rodičů

a učitelů, který je v USA jen na několika školách. Řekla jsem jí o našem Sdružení rodičů a přátel školy i o tom, že je na každé škole, v celé republice. Černošská učitelka mi nakonec řekla: »Jsem ráda, že jste u vás tak daleko. Za tu chvíli, co spolu hovoříme, jsem si uvědomila, že mi nejste vůbec cizí. S vámi bych ráda hovořila o tolika věcech! Proč se u nás, ve Spojených státech, o vaši zemi nic nepíše? A já bych toho chtěla tolik vědět! Mohla byste, až se vrátíte domů, vypravovat mi ve svých dopisech o své zemi, o školách, o dětech? O všem, co máme společného?«

* * *

Rasový problém je dněs ve Spojených státech stejně palčivý jako před sto lety. I když v severních státech černoši mají zdánlivou rovnoprávnost, neboť v mnoha pracovních odvětvích pracují společně s bělochy — v jižních státech je naprosto jiná situace. Dnes ještě ve více než třiceti státech jsou zakázány sňatky mezi bělochy a příslušníky jiných ras, černošským dětem není dovoleno chodit do školy s dětmi bělochů, hrát si s nimi. Černochům je zakázáno stěhování do čtvrtí, obývaných dosud výlučně bělochy; a jestliže se jim to pomocí pokrokových bělochů podaří, jsou jejich rodiny v neustálém nebezpečí života — jak tomu bylo v případě manželů Bradenových.

Není divu, že v době, kdy se Lester Cole sám stal obětí perzekuce, byl mu osud těch nejpronásledovanějších tak blízký! Není divu, že právě v té době napsal »Květy a kořený!«

MIROSLAVA GREGOROVÁ

»A ještě krátce o těch několika málo hrđinech hry, kteří denně riskují život, protože nemohou nebojovat za svobodu všech lidí. Člověka, jako je dr. Bartlett, najdeme v každé společnosti; je to v podstatě hrđina, ve své době neopěvovaný, ale milovaný a ctěný hrstkou těch, kdož znají jeho nezištnost. Musím ke své litosti přiznat, že neznám dějiny Vaši země. Kdybych je znal, jistě bych mohl ukázat, kde je v mé hře pojítka se životem Vašeho lidu v době revolučních změn. Jsem přesvědčen, že takoví lidé žijí všude, třebaže se o nich ví až později. Okolnosti je nutí, že v těchto těžkých dnech většinou nežijí s masou. A když nadejde chvíle jejich vítězství — přezijí-li své odpůrce, aby byli svědky tohoto vítězství — lidé mnohdy zapominají na jejich práci. Žili však, mnoho znali a z jejich rukou přešla pochodně do rukou dalších běžců, aby ji nesli dál.

Světlo jejich pochodně nikdy nezhasne, neboť se vždy najde mladý běžec, který ponese pochodně dál.«

Z dopisu Lestera Cola.

«Všichni lidé se narodili jako svobodní a sobě rovni a mají nezcizitelné právo na život, svobodu...»

Tato slova Ústavy Spojených států jsou v příkrém rozporu s denním životem. Dovolává-li se černoch v USA svých práv na základě Ústavy, je vystaven policejnímu teroru a lynčování. Tzv. černošská otázka je dnes na americkém kontinentě nejkritičtější a nejzákladnější otázkou, která se týká celého národa. Vždyť tu není v nebezpečí jen svoboda patnácti miliónů barevných, kteří číní přibližně jednu desetinu veškerého obyvatelstva USA — vždyť je tu ohrožena svoboda všech Američanů. Neboť kam může zavést zemi fašistický teror, reprezentovaný

Z HISTORIE

Ku-Klux-Klanem? Příčiny rasové diskriminace je nutno hledat především ve společenském řádu, který otroctví uzákonil.

Učeni o *madřazenosti bílé rasy* není vynálezem dnešního století. Objevilo se na americké pevnině již počátkem 17. století. Černoši nepřišli do Nového světa z vlastní vůle. Roku 1619 přivezla holandská loď na území Virginie prvních dvacet otroků z Afriky. I přes počáteční odpor zvláště severních osadníků ujal se brzy otroctví černého lidu a stalo se uznávanou institucí — jednou z «vymozčeností» obyvatel třinácti anglických kolonií, z nichž v sedmdesátých letech 18. století vznikla samostatná republika — Spojené státy americké.

Od samého vzniku existovaly v USA tři *vedoucí společenské třídy*: svobodní farmáři ze Severu — plantážníci na Jihu, důslední zastánci otrokářského zřízení — obchodní, finanční a později průmyslová buržoazie. Historií USA od jejich zrodu až do občanské války téměř se rozpor mezi zájmy kapitalistů na jedné straně a mezi zájmy jižních plantážníků a severních farmářů na druhé straně. V tomto stále se zostřujícím boji slo především o vládu nad celou zemí. Rozpory vyvrcholily v občanské válce Severu proti Jihu (1861—1865). Jednou z jejich příčin byla otázka otroctví. Ovšem osvobození černochů z otroctví hrálo tu úlohu podřadnou.

Jak se v USA vyvíjela tzv. *černošská otázka*? Prohlášení nezávislosti i Ústava Spojených států vzbudily v černém lidu naději. Ale již v prvních letech existence USA stalo se něco, co černochy uvrhlo do ještě horší poroby. Koncem 18. století byl vynalezen stroj, umožňující pěstování bavlníku ve velkém. Bavlna se rázem stala královnou Jihu. Bavlnářská horečka vedla k osídlování nových krajů a zakládání nových plantáží. Jižní plantážníci potřebovali stále více levných pracovních sil. Vzhledem ke zvýšené poptávce stoupla prodejní cena černocho, který byl podle výroku Nejvyššího soudu USA z poloviny 19. století «stakovým druhem soukromého vlastnictví jako každé jiné zboží». V první polovině minulého věku byl v některých jižních státech zaveden systematický chov otroků pro trh. Virginie, «matka presidentů», se stala matkou chovatelů otroků. V době největšího rozkvětu bavlnářství přicházelo na trh ročně asi 25 tisíc černocho, prodávaných na veřejných dražbách. Vyhradním pěstováním bavlníku zanedbávali však vládcí

Jihu průmyslový rozvoj, což způsobilo jejich hospodářskou zaostalost a závislost na Severu. Tam zatím průmyslový rozvoj pokračoval. Protože však otroctví bylo jeho brzdou, žádali kapitalisté ze Severu odstranění otrokářské soustavy. Čtli osvobodit černý lid jen proto, aby sami získali levně pracovní síly pro kapitalistickou výrobu. Sever však nebyl jednolitým celkem. Někteří podnikatelé z úzce sobeckých zájmů byli solidární s vládnoucí třídou Jihu, který byl výhodným odbytištěm pro jejich výrobky. Navíc je před radikálním zásahem zdržoval i strach z důsledků, jež by zrušení otroctví mělo mezi jejich dělníky a drobnými farmáři na Severu.

Historií černého lidu Spojených států se vine jeho touha po svobodě. Černoši se nedovolávali jen přirozeného práva na svobodu, nýbrž bránili své právo

USA

i se zbrani v ruce. Jejich těžký úděl vzbudil v pokrokových vrstvách společnosti vřelé sympatie. V první polovině 19. století vzniklo v USA hnutí, známé pod jménem *abolitionismus*. Zrodilo se na Severu — v Bostonu, kde povstala skupina radikálních protestantů, žádající zrušení otroctví z důvodů morálních a náboženských. Kolem této skupiny se soustředili nejen černoši, nýbrž i pokrokové běloši Severu a Jihu. Ačkoli byli abolitionisté početně malou skupinou, měli velký vliv na veřejné mínění. Není divu, že abolitionisté, považováni za podvrtné živly, pracovali s nasazením vlastního života. Třebaže dokázali ovlivnit veřejné mínění, nedosáhli zrušení otroctví. Činnost abolitionistů se rozšířila zejména tehdy, když zástupci otrokářských států prosadili r. 1850 v kongresu *zákon o uprchlých otrocích*; podle něho musily severní státy zatknout a vrátit na Jih každého uprchlého černocho. Jednou z významných akcí abolitionistů bylo vybudování podzemní sítě, zvané *podzemní dráha* nebo také tunel. Byla to vlastně řada stanic, jimiž se otroci dostávali ilegálně na Sever nebo do Kanady, kde neplatil zákon o uprchlých otrocích. Podzemní dráha byla pro otrokáře citelnou ranou. Důmyslnost abolitionistů byla obrovská, o čemž svědčí jedna ze zpráv: «Zitřenější večerní poštu obdržíte dva svazky díla Nezdolný boj v černé vazbě. Po přečtení laskavě pošlete dál.» Zvláštní důmyslností vynikla Harriet Tubmanová, nazývaná černým generálem, Mojžíšem nebo také průvodčím podzemní dráhy. Vyvedla na svobodu asi 500 černocho. Hnutí za zrušení otroctví by se nemohlo úspěšně rozvíjet, kdyby černoši sami nebojovali za svou svobodu. Vždyť právě oni tvořili jádro abolitionistického hnutí.

Svůj žal a utrpení vyzpíval černý lid v písních, které jsou nejvýznamnějším lidovým uměním Ameriky. Černoch — to není jen označení pro jedno z lidských plemen a odznak pro jeho společenské postavení. Černoch — to je i zpěv, tanec a poezie. —

Více než 300 let bojují černoši na území USA o svá lidská práva. Dnes je otázka jejich osvobození věcí amerického dělnictva, pokrokové inteligence i věcí všech mírumilovných lidí na celém světě. Stačí podrobněji nahlédnout do historie USA a pochopíme, jak souzní pokrokové ideály minulosti s ideály dneška. Díky Američanu Lesteru Colovi, že se tak odvážně postavil na obranu lidských práv!

Píseň o svobodě

George Moses Horton

Což vskutku jsem se narodil,
otrocká pouta abych měl?
Jedině štěstí nezkusil,
jen v bidě žil a jen se dřel?

Jak dlouho ještě toužit mám,
snít o svobodě věčný sen,
v řetězech ležet svázaný,
o svoji volnost oloupen?

Ach Bože! Neni pomoci,
dřív než nás skryje černá zem,
utišit naše neštěstí,
ta muka býti otrokem?

Svoboda! Jak to sladce zní!
Ach příjď, má drahá volnosti,
a navždy odezeň můj strach,
mé zoufalství ztop v radosti!

Zní v uši mé, ó svobodo,
porobě bidné řekni: dost,
zkrot' krutou zlobu tyranů,
věčného otroctví nás zprosti,

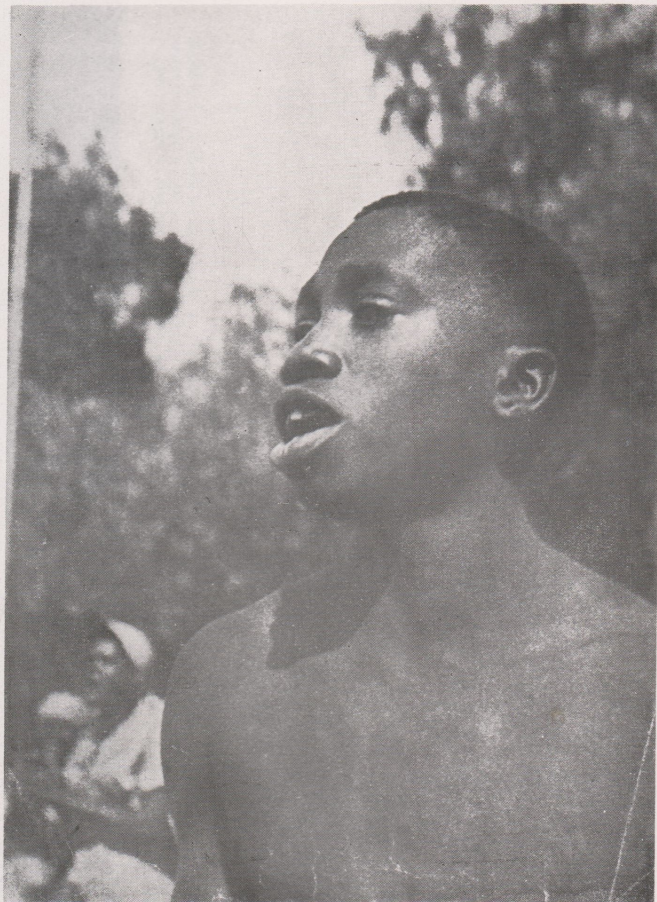
k triumfu doved šťastný mir
a dej nám k nebi vznésti se
jak holubice, pějící
nám o ztraceně Africe,

ďábelské svrhni barbarství,
ohavně porobě skryj tvář,
necht tvoje slunce posvátné
i na nás vrhne svoji zář,

teď v bidě tady ležíme,
sražení na zem do bláta,
leč po tobě jen prahneme,
svobodo, celá ze zlata!

Svobodo, jenom pro tebe
toužebně bije srdce mé,
kěz jednou smím se zachránit
v tvůj klin, v tvé hnízdo úsměvné,

ty naději má jediná,
nebeská, šťastná volnosti,
svě bouře v tobě utišit
a zpívat, zpívat o štěstí!

L. Cole: Květy a kořeny. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě v redakci dramaturga H. Šimáčkové. — Na obálce maketa L. Vychodila — divadelní fotografie: Fr. Krasl — typografická spolupráce R. Mikeska. - Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p. v Olomouci, prov. 22 v Ostravě I, Hollarova 14. Cena 1,50 Kčs

T 05808